

ліки [5, с.46–55; 13, с.626]. Отже, провідні політичні сили Чехії й Словаччини домоглися мирного переходу до державного суверенітету своїх народів.

1. Газін В. П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945–2002 рр.) / Газін В. П., Копилов С. А. – К., 2004. – 622 с.
2. Гавел В. Заочный допрос. Розговор с Карелом Гвиздалой / Вацлав Гавел : [пер. с чешск.]. – М., 1991. – 214 с.
3. Історія Центрально-Східної Європи : посіб. для студ. іст. і гуманіт. ф-тів університетів / [за ред. Л. Зашкільняка]. – Львів, 2001. – 660 с.
4. Коротка історія Чехії і Словаччини / [за ред. П.С. Федорчака]. – Івано-Франківськ, 1999. – 170 с.
5. Коровицына Н. В. Два решения национального вопроса: Чехия – Словакия до и после 1989 года / Коровицына Н. В. // Славяноведение. – 1995. – № 6. – С. 46–55.
6. Кріль М. М. Історія Словаччини : навчальний посібник / Кріль М. М. – Львів, 2006. – 264 с.
7. Кріль М. М. Історія країн Центрально-Східної Європи : навчальний посібник / Кріль М. М. – К., 2008. – 284 с.
8. Передрій О. Розлучення по-чехословацьки / О. Передрій, І. Сюсько // Політика і час. – 1993. – № 3. – С. 55–59.
9. Революционные изменения в странах Центральной и Юго-Восточной Европы. Год 1989 // Советское славяноведение. – 1990. – № 3. – С. 19–48.
10. Страшун Б. А. Конституционные перемены в Восточной Европе. 1989–1990 / Страшун Б. А. – М., 1991. – 208 с.
11. Фролов В. Политические силы в постсоциалистических обществах. Чехия и Словакия / В. Фролов // Общественные науки и современность. – 1993. – № 2. – С. 185–191.
12. Чехия и Словакия в XX веке. Очерки истории : в 2 кн. – М., 2005. – Кн. 2. – 558 с.
13. Яровий В. Новітня історія Центральноєвропейських та Балканських країн XX століття : підруч. для виш. навч. закл. / Яровий В. – К., 2005. – 816 с.

In the article pre-conditions of "velvet" revolution light up in Czechoslovakia. Influence of dismantling of the totalitarian system opens up on state creative processes in a country in 1990–1992.

Key words: "velvet" revolution, Czechoslovakia, transformation, framework of society, totalitarianism, pluralism.

УДК 94 (4)“19”+327 (438:477)

ББК 63.3 (4 Пол)

Михайло Куницький, Олена Обухова

ПОЛІТИКА ПОЛЬЩІ ЩОДО УКРАЇНИ НАПРИКІНЦІ 1980–1990-х РОКІВ

На основі документів і матеріалів досліджується ставлення Республіки Польща до здобуття Україною незалежності, розбудови Української держави та її входження в європейські та євроатлантичні структури. Досліджено підтримку представниками Польщі України в міжнародних організаціях, намагання РП стати визнаним регіональним лідером у Центрально-Східній Європі. Показано взаємозалежність політичного й економічного співробітництва двох держав, процес зародження й розвитку їхнього стратегічного партнерства.

Ключові слова: Польща, Україна, східна політика, польсько-українські відносини, економічне співробітництво.

Наприкінці 80-х років XX століття більшість країн Центрально-Східної Європи приступили до реформування своїх політичних та економічних систем і за відносно короткий термін досягли помітних успіхів не лише у внутрішніх перетвореннях, але й у міжнародних відносинах. РП уже з початку 90-х років XX століття стала лідером ринкових перетворень серед постсоціалістичних країн. Україна в той час тільки розпочинала свій шлях побудови демократичного суспільства, економічних перетворень, визначення основних напрямів зовнішньої політики, форм і методів входження до міжнародних організацій.

Формування та еволюція політики Республіки Польща щодо України, форми й засоби реалізації польських національних інтересів на Сході незмінно привертають увагу політиків і науковців. Актуалізація українсько-польських відносин, своєю чергою, гостро ставить питання про мотиви й чинники, якими керуються польські дипломати, представники партій і рухів, громадських організацій у своїй міжнародній діяльності. У зв'язку із цим важливо з'ясувати базу, на якій вибудовується зовнішня політика Польщі, виявити позитивні й негативні складові євроатлантичної інтеграції, яка є пріоритетним вектором зовнішньої політики РП.

Польський чинник у світовому співтоваристві особливо важливий для України ще й тому, що напрями соціально-економічного й політичного розвитку України та Польщі в 1990-ті роки в основному мали ідентичний характер, проте проголошені програми помітно відрізнялись в ефективності та темпах здійснення. На різних відтинках свого суспільного розвитку Україна й Польща, маючи загалом близьку за значенням стратегічну мету, по-своєму вирішували тактичні завдання. Це диктувалося історичними передумовами, адже Польська Народна Республіка, навіть будучи сателітом Радянського Союзу, мала свою державність, а радянська Україна її не мала. Тому після розпаду світової системи соціалізму й СРСР Польща головні зусилля докладала на шляху економічного прогресу, а Україна більше дбала про розбудову політичної незалежності. Із середини 1990-х років розв'язання економічних проблем в Україні набуло принципового змісту й не останнє значення при цьому мало врахування досвіду трансформації економіки в країнах Центральної і Східної Європи, насамперед Польщі.

Упродовж десятиліття Республіка Польща здійснила історичний стрибок. Його особливість полягає в тому, що він відбувався за допомогою форм і методів, які дали можливість уникнути конфліктних ситуацій у внутрішньополітичному житті та в міжнародних відносинах. У зв'язку із цим можна говорити про польський феномен світової історії, який має позитивні наслідки для сусідніх держав і світової спільноти. Польський досвід реформ і зважена оцінка перспектив його перенесення на український ґрунт мають виняткове значення для України.

Політичне й економічне партнерство Польщі з Україною, яке обидві сторони визначають як стратегічне, стало однією з умов розв'язання інших пріоритетних для РП проблем. Польща й Україна – найбільші країни в регіоні й від розвитку взаємин між ними значною мірою залежать стабільність і розвиток ситуації в Центральній Європі. З політичної точки зору Україна для Польщі може служити природним союзником на міжнародній арені. Польська політична еліта всерйоз побоюється російської експансії в Україні й відродження Російської імперії, що зумовить нові спроби розподілу сфер впливу на сході Європи. Крім того, після входження РП у НАТО цілком реальним є намагання країн Північноатлантичного альянсу за допомогою Польщі знаходити порозуміння з новими незалежними державами на сході Європи.

Як уже зазначалося вище, досліджувана проблема незмінно привертає до себе увагу політиків, науковців, економістів, політологів. Важливіші історичні аспекти проблеми міждержавних взаємин України й Польщі, традиційні зв'язки та взаємозалежність країн Центрально-Східної Європи розглядав у своїх працях В.А.Потульніцький [3]. Захищено ряд кандидатських дисертацій, які прямо чи опосередковано досліджують цю проблему: В.І.Моцок “Сучасні українсько-польські міждержавні відносини: політичний аспект”, О.І.Бабак “Політика Польщі щодо України (кінець 1980-х – 1990-ті роки)”, В.Р.Гевко “Україна і Польща: особливості розвитку двосторонніх відносин (1991–2004 рр.)”.

В останнє десятиліття фактично жоден історичний науковий часопис чи періодичне видання не обходили питань внутрішньої та зовнішньої політики Польщі, розглядаючи їх під різним кутом зору. Вартісні статті друкувалися на сторінках “Українського історичного журналу”, “Проблем слов'янознавства”, видань, започаткованих у

1990-ті роки в Інституті історії України, Інституті політичних і етнонаціональних досліджень, Інституті української археографії та джерелознавства ім. М.С.Грушевського НАН України та його Львівському відділенні, університетських збірниках наукових праць, що виходять у Києві, Львові, Луцьку, Чернівцях, Тернополі, Одесі, Запоріжжі.

Розмаїтість традиційних і нових видань демонструє привабливість тематики досліджень, що нерідко стимулюється грантами різноманітних польських і міжнародних фондів, а також усвідомлення науковою елітою України й Польщі ролі гуманітарної сфери у взаєминах польського й українського суспільств. На прикладі цих численних публікацій можна простежити процес становлення й розвитку зовнішньої політики незалежної Української держави, проте створення фундаментальної багатотомної праці, яка б послідовно й з урахуванням усіх важливіших історичних, політичних, економічних і культурних чинників комплексно розкривала історію міжнародних відносин за участю України, ще справа майбутнього, хоч передумови для цього накопчуються з кожним роком.

1989 рік увійшов в історію РП як початок системної трансформації країни, одним із важливих елементів якої була зміна засадничих принципів і пріоритетів зовнішньої політики. Системні зміни, пов'язані із закінченням епохи соціалізму, збіглися в часі зі зміною геополітичної ситуації в Європі. Занепад східного блоку, демократичні процеси в країнах Центрально-Східної Європи, криза СРСР та його крах великою мірою вплинули на особливості формування зовнішньої політики Польщі.

Процес формування польської зовнішньої політики з 1989 року досить складний і суперечливий, адже від самого початку треба було виробити чітку позицію щодо змін, які відбулися на Заході, але ще важливіше – на Сході. Розпад СРСР і чимраз виразніші декларації незалежності колишніх радянських республік позначилися на потребі польської дипломатії з особливою обережністю сприймати та трактувати процеси, які відбувалися за східним польським кордоном, і з особливою увагою підійти до формування нової закордонної політики III Речі Посполитої [5, с.515–516].

Осягнути політику Польщі стосовно України неможливо без урахування еволюції й співвідношення основних політичних сил польського суспільства, які визначали саму ідеологію й практику будівництва польсько-українських відносин, без знання тих політичних чинників, які зумовили високі темпи соціально-економічних перетворень у Польщі й системну кризу в Україні. Загалом 1990-ті роки в політичному житті Польщі пройшли під знаком протистояння “лівиці” і “правиці”, однак між ними не було корінних розходжень у виборі напрямів суспільно-політичного й економічного розвитку, а йшлося лише про різницю у формах і методах їх запровадження.

Однією з впливових течій у Польщі протягом 1980–1990-х років була “Солідарність”, яка заклала фундамент польського національного відродження, зробила вагомий внесок у визначення зовнішньої політики й економічної стратегії III Речі Посполитої. Значення “Солідарності” в історії Польщі особливо рельєфно виступає при порівнянні двох останніх десятиліть у розвитку країни, а також ролі України в ці періоди на європейському континенті.

На початку 90-х років ХХ століття Польща підтримала Україну як державу в її нинішніх кордонах без будь-яких застережень. Політичні сили в Польщі, проти яких боролися представники радянської України в 1980-ті роки, з розумінням ставилися до визвольних прагнень українського народу й підтримували його під час вирішальних історичних подій. Факти свідчать про те, що польські керівники цілеспрямовано добивалися, щоб Республіка Польща першою визнала незалежну Україну, символізуючи цим відкриття нової сторінки в польсько-українських відносинах. Найсильнішими зовнішніми чинниками, які вплинули на формування політики Польщі щодо України на зламі 1980–1990-х років, були об'єднання Німеччини й розпад СРСР. Ці процеси зумо-

вили бажання польських лідерів скористатися історичним шансом і назавжди вийти з-під опіки Росії, не допустивши при цьому російсько-німецького союзу, який би міг знову нависати над Польщею [5, с.516].

Протягом 1990-х років Республіка Польща займала конструктивну позицію щодо України, підтримуючи її зусилля, спрямовані на зміцнення власної державності. Зближення Польщі із західними державами додало їй упевненості у взаєминах із Росією, що мало одним із наслідків урахування інтересів України на польсько-російських переговорах. Формування відносин Польщі з Україною відбувалося на основі існуючої міжнародної договірно-правової практики та національного законодавства двох країн і не було спрямоване проти інших держав. Незважаючи на певні антипатії поляків на побутовому рівні як до російського, так й українського народів, у Польщі дійшли висновку, що всілякі антиросійські чи антиукраїнські дії будуть контрпродуктивними.

Входження до європейських та євроатлантичних структур є головним напрямом зовнішньої політики Польщі. На відміну від української багатовекторності, зовнішня політика РП спрямована на досягнення стратегічного партнерства з країнами Західної Європи та США і, як контрольний тест, країнами Східної Європи. Здобутки на міжнародній арені дозволили Польщі зайняти дружні позиції щодо України в питаннях членства в Раді Європи, Центральноевропейській Ініціативі, співробітництві з Північноатлантичним альянсом. Проте Україна не готова повторити зовнішньополітичний успіх Польщі й змушена буде ще тривалий час балансувати між Сходом і Заходом, що матиме безумовний вплив на подальше формування польської політики щодо України й польсько-українських відносин [5, с.518].

Причиною незмінно сильного польського інтересу до України відомий український учений і публіцист М.Рябчук вважав не так прагматичний як романтичний, емоційний характер, закорінений глибоко в особливостях національної психіки, міфології, спільного історико-культурного розвитку поляків та українців [4]. Додамо, однак, що за діями Польщі стоїть також, по-перше, намагання забезпечити нормальне співіснування й співробітництво з усіма сусідами, по-друге, довести західноєвропейським країнам і США вміння домовлятися зі своїми партнерами незалежно від їхнього економічного потенціалу й політичних уподобань, по-третє, запропонувати посткомуністичним країнам власну модель суспільно-політичних й економічних перетворень і стати регіональним лідером, тим самим задовольнивши вікові амбіції польського суспільства про своєрідне відродження за допомогою інструментів східної політики Речі Посполитої в її історичних кордонах.

Економічне співробітництво між Республікою Польщею та Україною стало одним із напрямів реалізації східної політики Польщі. Цей напрям збігається з національними інтересами України й потребує адекватних відповідей на “мирний наступ” Польщі. Економічна співпраця на засадах рівноправності та взаємної вигоди, крім позитивних економічних наслідків, має супутній політичний ефект у вигляді наближення України до об’єднаної Європи, де головну роль відіграє стан економіки [2, с.490].

З метою гармонізації економічних інтересів України й Республіки Польща, створення привабливого інвестиційного клімату України, ефективнішого використання можливостей співробітництва з РП доцільно й в Україні було б мати за аналогією комплексну програму своєї західної політики, важливішою складовою якої повинна бути участь України в економічному співробітництві країн Центрально-Східної Європи.

У першу чергу потребує прискорення процес зближення законодавчої бази України та Польщі щодо зовнішньоекономічної діяльності, адже це водночас означатиме уніфікацію законодавства з країнами Західної Європи. Польща сьогодні подолала вже більшу частину цього шляху. Деякі відповідні документи між Польщею та Україною вже підписані, наприклад, Угода про співробітництво в галузі взаємного

визнання результатів робіт із сертифікації [2, с.469]. Проте недосконалий механізм реалізації таких угод зводить їх значення до рівня декларації намірів. Поширення польського досвіду реформування економіки в процесі підготовки вступу Польщі до Європейського Союзу, створення спільних товарних бірж та інших фінансових структур з метою підтримки підприємництва сприяло б інтенсифікації відповідних процесів в Україні. Однією з форм активізації економічних відносин між Україною та Польщею могло б бути також створення трикутників співпраці (Україна – Канада – Польща, Україна – Польща – Німеччина, Україна – Польща – США, Україна – Словаччина – Польща тощо).

Важливе стратегічне значення для обох країн має диверсифікація джерел забезпечення діяльності паливно-енергетичного комплексу. У питаннях будівництва й використання нових газо- та нафтотранспортних систем Польща підтримувала Україну, проводила “проукраїнську” політику. Однак РП потребує зустрічних зусиль, які з боку України не завжди були адекватними. Як і раніше, актуальними залишаються питання залучення взаємних інвестицій в енергетичні галузі обох країн, насамперед у будівництво української частини євразійського нафтотранспортного коридору, одеського нафтотерміналу й участі польської сторони в поставках сучасного технологічного обладнання для теплових електростанцій. У зв’язку із зтяжним характером вирішення питання про будівництво мереж енергопостачання очевидною стає чіткість позицій Польщі й відсутність належної ініціативи з боку України [5, с.517]. Значні резерви українсько-польського економічного співробітництва криються в металургійній галузі, де можливе створення промислово-фінансових груп, поглиблення промислової кооперації та виробництва товарів народного споживання на конверсійних підприємствах військово-промислового комплексу обох країн [2, с.479–480].

Корисним для України буде вивчення польського досвіду виробництва, переробки та збуту сільськогосподарської продукції, яка не може пробитися на західні ринки, проте заповнила країни Східної Європи. Українських сільськогосподарських товаровиробників, очевидно, ще очікує жорстка конкуренція з польськими селянами, які користуються державною підтримкою і є активними провідниками польської східної політики. Одним із варіантів розв’язання проблеми є створення спільних підприємств у сільському господарстві та переробці його продукції з використанням сучасних технологій і сировинної бази з наступним виходом на ринки третіх країн.

В інтересах кожної держави знайти спільну мову з усіма етнічними меншинами, які її населяють, добитися від них лояльності й водночас підтримувати зв’язки з діаспорою, визнаючи її приналежність до іншої держави й закликаючи до дотримання її законів. Знання того, як сусідня країна ставиться до національних меншин і враховує їхню активність у своїй зовнішній політиці, потрібне як для науковців, громадськості, так і для інститутів державної влади в Україні та Польщі [3, с.21]. Очевидно, що Україна та Польща мають багато спільного в питаннях відродження національних меншин. Адже й польська громада в Україні, і українська – у Польщі протидіють асиміляції, прагнуть збереження тотожності й самобутності у сфері культури, мови, релігії. Вони життєво зацікавлені в розширенні польсько-українського політичного, економічного, культурно-освітнього й наукового співробітництва, у взаємній підтримці на шляху до інтеграції з європейськими структурами [1, с.520–521]. Діаспора може служити своєрідним містком, сполучною ланкою для зближення польського й українського народів і важливішою складовою “народної дипломатії”. Однак ці важливі функції вона спроможна виконувати лише за умови сприяння держави самоідентифікації й подолання консерватизму у формуванні негативного образу в польському й українському суспільствах.

Польська діаспора одержувала з боку уряду та громадських організацій РП значну допомогу, на відміну від декларативної підтримки української діаспори з боку України. Підтримка культурницьких акцій польських українців на найвищому держав-

ному рівні завжди мала суспільний резонанс й опосередковано сприяла зміцненню авторитету польської держави в справі охорони прав національних меншин, що, своєю чергою, становило серйозний аргумент для реалізації політики РП щодо сусідніх держав та у відносинах з міжнародними структурами.

Польща бачить в Україні перспективного постачальника електроенергії, газу, антрациту, руди, деревини, продуктів харчування, кольорових металів. Польським товаровиробникам потрібен український ринок для реалізації вугілля, будівельних матеріалів, текстилю, меблів, продовольства. Але звичайним товарообміном обмежуватися недоцільно, оскільки в сучасних світогосподарських відносинах майбутнє належить налагодженню спільного виробництва товарів, що тісно пов'язано з інвестуванням економіки України та Польщі. Досвід Польщі показує, що після етапу трансформації економіки й суспільства, на якому домінували підприємці, риночники, господарники, настає етап модернізації, на якому головними дійовими особами мають стати інтелектуали. Досі вони були в “тіні”, відігравали допоміжну роль, але в майбутньому саме вони мають визначати місце країни у світовому снівтоваристві, її спеціалізацію, яка не зводиться лише до вимог ринку, а передбачатиме також високий духовний і технологічний рівень суспільства, провідну роль інтелектуального потенціалу нації.

Завдяки політичній волі своїх лідерів Україна та Польща здійснювали вагомі кроки назустріч один одному, успішно долали взаємні претензії та стереотипи. На міждержавному рівні українсько-польські відносини склалися як послідовно добросусідські. У польських політичних колах і серед громадськості існувало дві групи прихильників України. До першої слід віднести представників правих партій, для яких поняття проукраїнський та антиросійський є тотожними. Для реально мислячих польських політичних діячів такі погляди містили потенційну небезпеку як для України та Польщі, так і для міжнародних відносин загалом. До другої групи належали ті польські політики, ставлення яких до України й українців упродовж багатьох років політичної діяльності завжди було поміркованим. Вони ніколи не узагальнювали наслідків певних історичних конфліктів між Україною та Польщею, не переносили їх на сучасні польсько-українські відносини. Водночас окремі прикрі випадки свідчать про те, що в деякій частині польського суспільства на побутовому рівні укоренився негативний стереотип українця, а певні сили, використовуючи засоби масової інформації, намагаються надалі сіяти неприязнь між польським та українським народами. Отже, політичні кроки й декларації лідерів обох країн і в майбутньому мусять підкріплюватися процесами осмислення уроків історії й цілеспрямованого формування передумов для добросусідства та взаєморозуміння українського й польського народів.

Підсумовуючи, можна стверджувати, що в кінці 80-х – у 90-ті роки ХХ століття Україна потужно ввійшла в польську східну політику й займає в ній одне з найпривілейованіших місць [6]. Час, який витрачено на становлення та побудову взаємовідносин, не є змарнованим для обох сторін, і підтвердження цього – партнерські й добросусідські відносини між Україною та Польщею сьогодні, які польська політична еліта називає найкращими в історії обох держав. Власне, з-поміж усіх сусідів РП найкращі відносини має нині з Україною. Головними наслідками стратегічного партнерства Польщі й України є зміцнення позицій обох держав у міжнародній спільноті й поширення сфери стабільності на Центральну Європу.

1. Журовська Т. Використання досвіду Республіки Польща в розбудові української державності / Т. Журовська // III Міжнародний науковий конгрес українських істориків “Українська історична наука на шляху творчого поступу” (Луцьк, 17–19 трав. 2006 р.) : доповіді та повідомлення : у 3 т. / Укр. іст. товариство, Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки ; гол. ред Л. Винар, І. Коцан ; відп. ред.: С. Гаврилюк [та ін.]. – Луцьк : РВВ “Вежа” Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2008. – Т. 3. – С. 519–523.
2. Литвин В. М. Україна: хроніка поступу (1991–2000) / В. М. Литвин. – К., 2000. – 516 с.

3. Потульніцький В. А. Українська та світова історична наука / В. А. Потульніцький // Український історичний журнал. – 2000. – № 1. – С. 1–24.
4. Рябчук М. Подібна доля, різний досвід. Дещо про перспективи польсько-українського діалогу / М. Рябчук // Україна і Польща у Східно-Центральній Європі: спадок і майбуття. – К., 1999. – С. 68–75.
5. Стрільчук Л. Україна в польській східній політиці 1989–1999 рр. / Л. Стрільчук // III Міжнародний науковий конгрес українських істориків “Українська історична наука на шляху творчого поступу” (Луцьк, 17–19 трав. 2006 р.) : доповіді та повідомлення : у 3 томах / Укр. іст. товариство, Волин. нац. унів. ім. Лесі Українки ; гол. ред. Л. Винар, І. Коцан ; відп. ред.: С. Гаврилук [та ін.]. – Луцьк : РВВ “Вежа” Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2008. – Т. 3. – С. 515–519.
6. Gayeta Wzborcza. – 1997. – z 21 marca.

Based on the documents and materials the Polish attitude to the problem of Ukrainian independence, formation of the Ukrainian State and its integration into the euro Atlantic structures have been investigated. The concrete examples of the support provided by Polish representatives to Ukraine as a member of international organizations and the Poland's attempts to become a recognized regional leader in the Central-East Europe have been highlighted. One can trace the interdependence of political and economic partnership of the two states, the process of conception and development of their strategic partnership.

Key words: Poland, Ukraine, eastern policy, Ukraine-Poland relations, economic partnership.

УДК 94 (477):314.743
ББК 63.3 (4 Укр) 62

Микола Генік

ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКЕ ПРИМИРЕННЯ В ПОЛІТИЧНІЙ ДУМЦІ ЛЄШКА МОЧУЛЬСЬКОГО

Значний вплив на формування польсько-українських відносин мали політичні концепції лідера Конфедерації незалежної Польщі Лєшка Мочульського. Його проекти передбачали досягнення польсько-українського примирення, непорушність кордонів і регіональну інтеграцію країн Міжмор'я. Політичні концепції Л. Мочульського є продовженням напряму політичної думки Ю. Пілсудського та справили значний вплив на сучасні концепції політики країн Центрально-Східної Європи.

Ключові слова: Конференція незалежної Польщі, польсько-українські відносини, Центрально-Східна Європа.

Польсько-українське примирення займало важливе місце в ідеології польського опозиційного руху та розглядалося в контексті боротьби з тоталітаризмом, комунізмом і радянським поневоленням, формування нового геополітичного устрою Центрально-Східної Європи (ЦСЄ), розв'язання проблеми кордонів і національних меншин. Послідовну позицію в справі польської східної політики та польсько-українського примирення демонструвала одна з найстарших польських опозиційних партій – Конфедерація незалежної Польщі (КНП – Konfederacja Polski Niepodległej) та її лідер – Лєшек Мочульський.

Унаслідок незначної віддаленості від подій останніх десятиліть політична думка Л. Мочульського стала предметом наукового дослідження порівняно недавно. Цій тематиці присвячено праці А. Фрішке [27], Б. Савіцької [47], Д. Цецуди [22, с. 46–51], Ю. Зайцева [10, с. 17–33] та інших.

Джерельною базою дослідження стали неопубліковані матеріали Архіву актів нових, приватних архівів Володимира Мокрого, Павла Казанецького, інтерв'ю з Лєшком Мочульським і преса КНП.

Роберт Лєшек Мочульський народився 7 червня 1930 р. у Варшаві. Закінчив Академію політичних наук і Варшавський університет, працював журналістом в “Zwyciu Warszawy”, “Dookoła Świata” і “Stolicy”. У 1977 р. Л. Мочульський виступив співорганізатором Руху захисту прав людини і громадянина (Ruchu Obrony Praw Człowieka i Obywatela). У 1979 р. заснував Конфедерацію незалежної Польщі, яку